

Głośne (i poprawne) czytanie w języku angielskim

Kilka godnych polecenia narzędzi

DOI: 10.47050/jows.2022.1.43-48

Czytanie na głos w języku angielskim jest wyzwaniem dla wielu uczniów. Specyfika tego języka, trudna wymowa oraz niezrozumiałe słownictwo to główne, ale nie jedyne przeszkody w opanowaniu tej umiejętności. Jak skutecznie czytać w języku angielskim, by stało się to przyjemnością? Warto wykorzystać narzędzia, które pomogą sprostać temu zadaniu.

Czytanie to jedna z kluczowych umiejętności w nauce języka angielskiego. To właśnie dzięki niej uczeń rozwija słownictwo oraz opanowuje gramatykę i pisanie, zwiększając swoją ekspozycję na dane językowe (ang. *language input*). Nie trzeba dodawać, że dużo czytając, uczeń pogłębia wiedzę o kulturze danego języka. Lektura ulubionego czasopisma, książki, gazety czy artykułu na stronie internetowej to nie tylko skuteczny sposób na podniesienie umiejętności lingwistycznych, ale także świadomości językowej uczącego się. W porównaniu z inną sprawnością receptywną – słuchaniem, zazwyczaj nie jest się tu ograniczonym limitem czasowym; można też jednocześnie korzystać z pomocy naukowych, np. słownika, i skupiać się na poszczególnych elementach językowych. Według Randallda Lunda „czytelnik, napotykając nowe słowa, może się zatrzymywać, podczas gdy słuchacz, skupiając się na konkretnym wyrazie, ryzykuje przeoczenie kolejnych części przekazu. Czytający może w tekście poszukiwać wskazówek kontekstowych, które słuchacz może przegapić” (Lund 1991: 201; tłum. własne – M.R.). Równocześnie czytanie pozwala kształtować sprawności produktywne, zwłaszcza umiejętność mówienia, oraz zwiększyć możliwości komunikacyjne, poprzez budowanie powiązań między słowem mówionym a pisanym. Dzięki rozwijaniu bazy słownictwa podczas czytania wzrasta zatem zarówno umiejętność porozumiewania się w mowie, jak i kształtują się wszystkie najważniejsze sprawności językowe (Mart 2012: 93–94).

Jak czytać?

Głośne czytanie, dzięki ćwiczeniu artykulacji głosek, to skuteczny trening wymowy angielskiej. Wszak chcąc zrozumieć język angielski lub być zrozumianym przez innego użytkownika tego języka, nie wystarczy znać zapis słownictwa wychwyconego podczas czytania. Trzeba jeszcze słowa umieć wymówić, a do tego niezbędne jest aktywne słuchanie materiałów obcojęzycznych. Uczniowie lepiej radzą sobie z zapamiętywaniem fraz i rozumieniem czytanych tekstów, kiedy znają wymowę wyrazów i głośno ją ćwiczą. Niektórzy językoznawcy wskazują, że słuchanie pełni rolę determinującą sukces lub porażkę w czytaniu (Duker 1965: 326). Czytanie po cichu może być dla uczniów problemem, szczególnie wtedy, gdy mają mały zasób słownictwa. Badanie opublikowane w czasopiśmie „Memory” wskazuje, że czytanie tekstu na głos jest znacznie lepszym sposobem na zapamiętywanie informacji niż robienie tego po cichu lub samo słuchanie materiału (Forrin i MacLeod 2018).

MARCIN RYSZKA
Publiczna Szkoła Podstawowa
im. Kazimierza Wielkiego w Przedborzu

Wielu uczniów traktuje jednak czytanie na głos po macoszemu i niechętnie podejmuje się tego zadania. Może to być wywołane zwykłą niezręcznością wymowy angielskiej, ale też lękiem przed porażką na forum klasowym, niskim poczuciem własnej wartości czy specyficznymi trudnościami w czytaniu. Ucząc się słownictwa, wiele osób skupia się na pisowni, podczas gdy wymowa schodzi na dalszy plan. Na początkowym etapie nauki języka angielskiego uczniowie nie chcą czytać na głos z obawy przed popełnieniem błędu, a to z kolei stwarza barierę w opanowywaniu kolejnej sprawności – mówienia.

Obecność nauczyciela jest tu zatem kluczowa, ponieważ to on czuwa nad prawidłowym procesem czytania: motywuje uczniów, dostarcza potrzebnej informacji zwrotnej i na bieżąco poprawia błędy. Dobiera też odpowiednie metody, techniki i pomoce dydaktyczne, które usprawnią ten proces. Obecnie nietrudno o znalezienie narzędzi i materiałów dopasowanych do poziomu językowego ucznia. Ich analogowym przykładem są np. lektury uproszczone, tzw. *simplified books*, znane również jako *graded readers*, ale także liczne strony i aplikacje internetowe stworzone specjalnie na potrzeby osób uczących się języka angielskiego. Po co zatem warto sięgnąć, planując i przeprowadzając aktywności uwzględniające głośne czytanie na lekcji i poza nią? Poniżej przedstawiono kilka sugestii.

Transkrypcja fonetyczna

Oczekując od uczniów wykonywania ćwiczeń polegających m.in. na głośnym czytaniu, trzeba pamiętać o tym, że na początkowym etapie nauki języka trudność sprawia wymowa. Bardzo przydatne może więc być wprowadzenie podstaw transkrypcji fonetycznej. Nauka zapisu wszystkich dźwięków jest wyzwaniem nawet dla studentów filologii, jednak na co dzień wystarczy opanowanie najczęściej używanych znaków fonetycznych. Umiejętność poprawnego artykułowania słów pomoże uczniom w przełamywaniu blokady w mówieniu i znacznie ułatwi poprawne czytanie na głos w języku angielskim. Jak twierdzi Elton Hocking, „nasycona znaczeniem komunikacja dźwiękowa naturalnie prowadzi do porozumienia za pomocą symboli drukowanych” (Hocking 1944: 227; tłum. własne – M.R.)¹. Skutecznym sposobem na opanowanie najczęściej występujących dźwięków w języku angielskim może być skorzystanie z kursu wymowy dostępnego na oficjalnym kanale YouTube BBC Learning English (youtu.be/QxQUapA-2w4). W 75-minutowym filmie językoznawca, dr Alex Bellem, prezentuje wymowę wszystkich 44 dźwięków: samogłosek, spółgłosek i dyftongów, potrzebnych do płynnej komunikacji w języku angielskim. Dla bardziej zaawansowanych uczniów nieocenioną pomocą będzie dwuczęściowe webinarium prowadzone przez dr. Zbigniewa Czaję specjalizującego się w praktycznym nauczaniu wymowy (część 1: youtu.be/YnNqrpVNGkI i część 2: youtu.be/8SQomjAfYbQ). Autor wskazuje tam najczęstsze i najbardziej typowe błędy popełniane przez Polaków uczących się języka angielskiego i zwraca uwagę na poprawność artykułowania dźwięków.

¹ Wątpliwości dotyczące zapisu fonetycznego i błędów najczęściej popełnianych przez Polaków w mowie i piśmie rozwiewa George Sliwa, autor poradnika *Angielski bez błędów: jakie błędy popełniają Polacy i jak ich uniknąć?* Z kolei kurs wymowy brytyjskiej i amerykańskiej *Say It Better. Angielski* wydawnictwa SuperMemo World przyda się w ćwiczeniu uczniom od poziomu A1 do B2. To kurs multimedialny do samodzielnej nauki, wykorzystujący metodę inteligentnych powtórek (ang. *spaced repetition*).

Płyty CD, nagrania mp3 dołączone do podręczników oraz audioskrypty

Innym sposobem na usprawnienie czytania jest wykonywanie tej aktywności równolegle ze słuchaniem. Według Sama Dukera „prezentowanie materiału zarówno w formie wizualnej, jak i dźwiękowej pozwoli odbiorcom lepiej zrozumieć tekst niż samo jego przez nich wysłuchanie lub przeczytanie” (Duker 1965: 226; tłum. własne – M.R.). Do wielu podręczników, nawet tych dla najmłodszych uczniów, dołącza się płytę CD lub nagrania w formacie mp3 do pobrania ze strony wydawnictwa. Płyta, którą można odtworzyć w klasie lub w domu, to nieoceniona pomoc przy czytaniu tekstów, w szczególności dialogów. Warto wykonywać zadania odsyłające do nagrań oraz korzystać z ich transkrypcji, np. odczytanie ich na głos przez uczniów po odsłuchaniu dialogu. Wartość tych nagrań wynika z autentyczności i naturalności języka w nich używanego, ponieważ zawartość jest czytana przez rodzimych użytkowników angielskiego. Niektórzy uczniowie mogą napotkać problem tzw. *fast speech*, czyli zbyt szybkiej wymowy, dlatego odtwarzając nagrania z komputera lub smartfona,

można skorzystać z opcji zmniejszania tempa odtwarzania – co spowolni wypowiedź i pozwoli uczniom zrozumieć treść nagrania. Śledzenie podczas odsłuchiwania wspomnianych już audioskryptów również może zniwelować ten problem.

Text-to-speech (tts) – przetwarzanie tekstu na mowę

Interesujące i stosunkowo łatwe do implementacji jest przetwarzanie tekstu na mowę (ang. *text-to-speech*). Google czy Microsoft udostępniają narzędzia, dzięki którym można wpisać tekst zamienić na mowę. Jeszcze niedawno takie narzędzia były płatne, a efekt konwersji pozostawiał wiele do życzenia – wyprodukowane wypowiedzi bardziej przypominały mowę robota niż człowieka. Wraz z rozwojem sztucznej inteligencji angielskie głosy brzmiały coraz bardziej naturalnie, a to ułatwia uczniom odbiór wskazanego materiału.

Narzędzie Zamiana tekstu na mowę, korzystające z usługi Microsoft Azure czy konkurencyjne Google Cloud Text-to-Speech są wyjątkową pomocą dydaktyczną dla uczących się. Wystarczy wybrać język, dostosować szybkość mówienia oraz wysokość głosu, wpisać tekst i przekonwertować go na mowę jednym przyciskiem. W przypadku usługi Google obsługa również nie powinna przysporzyć problemów mimo obecnie dostępnego interfejsu w języku angielskim.

W Polsce bardzo popularnym narzędziem do odsłuchiwania krótkich tekstów, poza opcją ich przekładu, jest także Tłumacz Google, jednak powyższe rozwiązania przewyższają jakością tę usługę.

Słowniki online

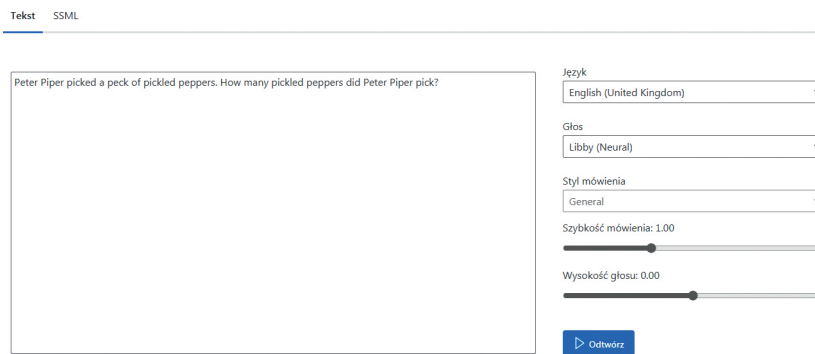
Słownik języka angielskiego online to dobry sposób na sprawdzenie poprawności wymowy danego słowa. Oczywiście taki słownik „nie przeczyta” całych zdań, ale dla wielu osób to pojedyncze słowa stanowią barierę w płynnym czytaniu. Początkujący uczniowie mogą skorzystać np. z Diki.pl, którego zaletami są przyjazna szata graficzna oraz to,

że jest tworzony przez Polaków, jak również codzienna aktualizacja bazy słownictwa, mogąca konkurować nawet z popularnymi słownikami angielsko-angielskimi. Bardziej zaawansowani będą mieć użytek z Longman Dictionary of Contemporary English (www.ldoceonline.com). To słownik angielsko-angielski, który umożliwia odsłuchanie słownictwa i podaje transkrypcję fonetyczną szukanego słowa. Co więcej, słownictwu często towarzyszą przykłady czytane przez profesjonalnych lektorów, dzięki czemu uczeń poznaje słowa w kontekście. Z kolei w słowniku Oxford Advanced Learner's Dictionary (www.oxfordlearnersdictionaries.com) można odnaleźć słownictwo, które niedawno weszło do języka i jest np. używane na portalach informacyjnych z całego świata. Wyrazy takie jak *covid*, *youtuber*, *patient zero*, *e-sport* to tylko niektóre z ciągle aktualizowanego korpusu językowego.

Strony internetowe dostosowane do poziomu językowego czytelnika

Uczniowie często mają problem z korzystaniem z interesujących ich stron – zniechęca ich zbyt zaawansowany poziom języka. Na szczęście w internecie jest wiele witryn, których zawartość

Rys. 1. Zamiana tekstu na mowę – narzędzie Microsoft

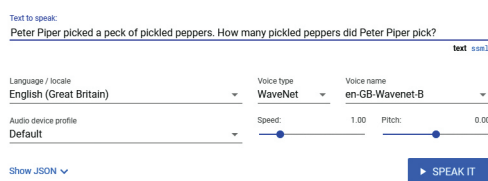

Źródło: azure.microsoft.com/pl-pl/services/cognitive-services/text-to-speech.

Rys. 2. Zamiana tekstu na mowę – narzędzie Google

Put Text-to-Speech into action

Type what you want, select a language then click "Speak It" to hear.

Źródło: cloud.google.com/text-to-speech.

jest dostosowywana do poziomu czytelnika. Jedną z nich to strona Breaking News English (breakingnewsenglish.com), na której treści są prezentowane na siedmiu poziomach językowych – od początkującego po zaawansowany. Ponadto jest tam możliwość skorzystania z aż pięciu poziomów prędkości czytania (okienko *Listen* nad tekstem). Autor strony, Brytyjczyk Sean Banville, regularnie zamieszcza i dostosowuje nowe newsy. Użytkownicy mogą wybierać spośród ponad 3000 materiałów, łatwo przełączając się między różnymi poziomami i porównując zasób słownictwa. Do każdego tekstu dołączone są ćwiczenia, które można także wydrukować i wykorzystać w klasie. Przykładem aktywności może być poproszenie uczniów o opowiedzenie własnymi słowami ciekawego newsa z danego tygodnia, po wcześniejszym jego przeczytaniu/odsłuchaniu.

Wielu uczniów korzysta z Wikipedii, ale niewielu z nich słyszało o jej uproszczonej wersji: Simple English Wikipedia. Strona ta zawiera ponad 192 tys. artykułów na podstawowym poziomie językowym. To kopalnia wiedzy dla wszystkich rozpoczynających naukę języka angielskiego, gdzie można znaleźć interesujący artykuł praktycznie na każdy temat.

Polskie serwisy newsowe

Oprócz korzystania z uproszczonych witryn, jak również tych zaawansowanych (jak np. BBC News www.bbc.com/news czy DailyMailOnline www.dailymail.co.uk) można zajrzeć na rodzime strony, gdzie newsy wzbogacone są o słownictwo mające odniesienie w naszym kraju i typowe dla naszej kultury. Do tej kategorii zaliczymy m.in. strony TVP World (tvpworld.com) oraz anglojęzyczną odstonę Polskiego Radia (thenews.pl). Strony te powinny być szczególnie przydatne dla Polaków, ponieważ zagraniczne witryny, takie jak BBC czy CNN, skupiają się na światowych newsach i niejednokrotnie zawarte w nich słownictwo choć autentyczne, jest dla wielu uczniów po prostu za trudne, co stwarza opór przed czytaniem.

Czytnik wbudowany w przeglądarkę internetową

Nie wszystkie strony (w tym wyżej wspomniana wersja Wikipedii) oferują możliwość odsłuchania zawartości. Bardzo łatwo można temu zaradzić. Jeśli korzystamy z komputera i przeglądarki Microsoft Edge, możemy wykorzystać wbudowany czytnik, który rozpoznaje język. Czytanie tekstu uruchamiamy poprzez zaznaczenie pożądanego tekstu, a następnie kliknięcie prawym przyciskiem myszy i wybranie opcji *Czytaj na głos zaznaczenie*. Alternatywnie można nacisnąć kombinację klawiszy Ctrl + Shift + U, a następnie podwójnym kliknięciem lewego przycisku myszy wybrać miejsce, w którym chcemy rozpocząć czytanie. Jest tu także możliwość wybrania lektora i tempa (przycisk *Opcje głosu* w Ustawieniach). Dzięki temu uczeń jest w stanie prześledzić dowolny tekst na różnych stronach internetowych, nie tylko tych uproszczonych.

Dla dyslektyków pożądaną opcją będzie bardziej zaawansowany czytnik immersyjny również dostępny w przeglądarce Microsoft Edge. Jego podstawową funkcją jest czytanie na głos i jednocześnie wyróżnianie tekstu. Można regulować m.in. szybkość narracji, rozmiar czcionki, wielkość odstępów (większe odstępy mogą poprawić płynność czytania), rodzaj czcionki oraz motyw graficzny. Są tu narzędzia gramatyczne, takie jak *Części mowy*, dające możliwość wyróżnienia ich kolorami, *Słownik obrazowy* pozwalający uczniom zobaczyć ilustrację klikniętego wyrazu, *Tryb koncentracji uwagi* eliminujący problem wizualnego natłoku informacji i pozwalający na lepsze rozpoznawanie wyrazów – sylabizację. Można z niego skorzystać, klikając w ikonę głośnika na końcu paska adresu lub poprzez naciśnięcie klawisza F9.

Rys. 3. Czytnik wbudowany w przeglądarkę Microsoft Edge

Źródło: Warsaw technology museum reopens after renovation - English Section - polskieradio.pl.

BIBLIOGRAFIA

- Andrews, L. (1971a), *Directed Reading Question and Cognitive Organizer: Comparative Effect on Reading Comprehension*, „Research in the Teaching of English”, t. 5, nr 1, s. 79–83, <www.jstor.org/stable/40170550>, [dostęp: 1.08.2021].
- Andrews, L. (1971b), *Alternatives for Improving Reading Comprehension*, „American Secondary Education”, t. 2, nr 1, s. 12–13, <www.jstor.org/stable/41062818>, [dostęp: 1.08.2021].
- BBC Learning English (2020), *BOX SET: The complete guide to English Pronunciation / Learn ALL 44 sounds of English in 75 minutes!*, [plik wideo] <youtu.be/QxQUapA-2w4>, [dostęp: 4.02.2022].
- Duker, S. (1965), *Listening and Reading*, „The Elementary School Journal”, t. 65, nr 6, s. 326, <www.jstor.org/stable/999641>, [dostęp: 1.08.2021].
- Floyd, K.K., Judge, S.L. (2012), *The Efficacy of Assistive Technology on Reading Comprehension for Postsecondary Students with Learning Disabilities*, „Assistive Technology Outcomes and Benefits”, t. 8, nr 1, s. 49, <eric.ed.gov/?id=EJ998801>, [dostęp: 1.08.2021].
- Forrin, N.D., MacLeod, C.M. (2018), *This time it's personal: the memory benefit of hearing oneself*, „Memory”, 26:4, s. 574–579.
- Hocking, E. (1944), *Pronunciation and Silent Reading*, „The French Review”, t. 17, nr 4, s. 227, <www.jstor.org/stable/381389>, [dostęp: 1.08.2021].
- InstaLing (2020a), *Jak poprawić wymowę Polaków uczących się języka angielskiego?*, [plik wideo] <youtu.be/YnNqrpVNGkl>, [dostęp: 4.02.2022].
- InstaLing (2020b), *Jak poprawić wymowę Polaków uczących się języka angielskiego (cz. 2)*, [plik wideo] <youtu.be/8SQomjAfYbQ>, [dostęp: 4.02.2022].
- Lund, R.J. (1991), *A Comparison of Second Language Listening and Reading Comprehension*, „The Modern Language Journal”, t. 75, nr 2, s. 201, <www.jstor.org/stable/328827>, [dostęp: 1.08.2021].
- Mart, Ç.T. (2012), *Developing Speaking Skills through Reading*, „International Journal of English Linguistics”, t. 2, nr 6, s. 93–94 <www.ccsenet.org/journal/index.php/ijel/article/view/22597>, [dostęp: 1.08.2021].
- The Obama White House (2013), 2013 *White House Easter Egg Roll: President Obama Reads to Kids*, [plik wideo] <youtu.be/QWUjd7hIQg8?t=297>, [dostęp: 4.02.2022].

MARCIN RYSZKA Nauczyciel języka angielskiego w Publicznej Szkole Podstawowej im. Kazimierza Wielkiego, w Samorządowym Przedszkolu oraz w Niepublicznym Przedszkolu „Gumiś” w Przedborzu. Tłumacz języka angielskiego. Ukończył studia podyplomowe z zakresu informatyki z elementami e-learningu. Pasjonat nowoczesnych technologii w nauczaniu języków obcych.